

K DISKUSI O VOJENSKÉ DOKTRÍNĚ

V uplynulých třech letech probíhala v naší vojenské veřejnosti poměrně rozsáhlá diskuse o československé státní vojenské doktríně. Vojenská mysl zveřejnila v řadě článků názory našich vojenských odborníků na tuto problematiku.

V minulém roce pak se „československá státní vojenská doktrína“ stala svým způsobem jedním z ústředních problémů našeho vojenského života. Byla jmenována oficiální „Komise pro zpracování československé vojenské doktríny“, byly vytvořeny řešitelské kolektivy v obou našich vojenských akademiích a svou účast k řešení problematiky československé státní vojenské doktríny vyhláší i další naše vědecké instituce, v čele s vojenským „Ústavem pro řízení vědy“.

Vzhledem k těmto faktům je správné a účelné uzavřít uplynulé období, kdy se diskutovalo především k problematice existence či neexistence československé státní vojenské doktríny, k otázkám funkce a vzájemných vazeb různých kategorií vojenských doktrín, k problematice vzájemných vztahů státní vojenské doktríny a různých věd a jmenovitě vojenské vědy, jakož i k dalším podobným, převážně gnoseologickým a metodologickým problémům a otázkám této oblasti.

Existence státní vojenské doktríny samostatného suverénního státu je dnes chápána jako objektivní fakt a nikterak proto není pochyb o její objektivní existenci ani v případě Československa. Otázku objektivní existence československé státní vojenské doktríny ovšem nikterak nelze zaměňovat s otázkou a kritikou účelnosti, vědeckosti, úplnosti a adekvátnosti jejího dnešního obsahu.

Příslušné oficiální vědecké i koncepční orgány a instituce jistě objektivně vyhodnotí dosavadní diskusi a zpracované odborné studie a vymezí pak potřebná gnoseologická a metodologická východiska další práce a další diskuse, usměrněné ovšem již k obsahovým otázkám československé státní vojenské doktríny.

Proto je účelné připravit se v naší Vojenské mysli na druhé období diskuse o československé státní vojenské doktríně, a sice na diskusi o jednotlivých obsahových problémech, jejichž realizační zásady by měla československá státní vojenská doktrína kodifikovat jako závazné normy pro přípravu a případnou realizaci účasti Československa v potenciální válce.

Je však potřebné zcela jednoznačně zdůraznit, že jakékoli rozborů těchto problémů, vytvoření jakýchkoli teorií jejich řešení, rozpracování jakékoli normy, či zásady jsou funkcí odpovídající vědecké disciplíny. Státní vojenská doktrína, jako kodex „závazných norem“ naprosto nic neanalyzuje, naprosto nic nerozpracovává: státní vojenská doktrína vcelku a její jednotlivé „doktrinální závěry“ jednotlivě pouze nařizují a usměrňují praktickou činnost státu, jeho orgánů a všeho obyvatelstva při přípravě a při případné realizaci účasti státu ve válce.

V tomto článku samozřejmě nepůjde o rozbor či řešení některé konkrétní otázky obsahu naší státní vojenské doktríny. Jeho cílem je pouze pokus vytyčit okruhy těch otázek, na něž, podle mého mínění, by měla být soustředěna pozornost další diskuse.

Vycházíme-li z obecně dnes uznávaného funkčního pojetí státní vojenské doktríny jako právně kodifikovaného souhrnu závěrů, zásad a norem k řešení a realizaci politických, ekonomických a vojenských problémů přípravy a vedení války příslušným státem, vystupují do popředí zájmu tři vědní oblasti, jejichž teorie by měly být výchozí základnou jakýchkoli úvah o úpravě, změně či doplnění současné československé státní vojenské doktríny. Jde o vědy politické, ekonomické a vojenské.

V těchto vědních oblastech bychom měli analyzovat a objektivně zhodnotit politickou, ekonomickou a vojenskou realitu naší republiky a na podkladě výsledků rozborů pak upřesnit, popřípadě znovu rozpracovat odpovídající varianty možných teorií všestranné přípravy a potenciální realizace účasti Československa ve válce. Obsah takového rozboru a stejně tak i obsah druhé etapy diskuse o československé státní vojenské doktríně je možné učlenit do několika základních problémových oblastí.

Z charakteru Československa jako socialistického státu a z jeho účasti v koalici států Varšavské smlouvy vyplývá pro československou státní vojenskou doktrínu řada určujících premis, jež musí být respektovány jako závazný rámec její celkové koncepce.

Vojenská doktrína žádného státu, a tedy ani Československa, neurčuje státní politiku, ale právě naopak, státní politika stanoví, určuje ony základní premisy, jež vymezují celkový politický rámec státní vojenské doktríny, i když určité zpětné ovlivňování ani zde není možné vylučovat.

V komplexu problémů této oblasti bude jistě velmi účelné vypořádat se s takovými otázkami, jako jsou dnes velmi diskutované pojmy a emociálně velmi silně prožívané procesy státní suverenity a jejího narušení, nebo státní neutralita apod.

Bude velmi užitečné teoreticky vyjasnit a vyjádřit celkový směr vývoje naší socialistické republiky, konkrétně a jednoznačně rozebrat na jedné straně naše internacionální a koaliční povinnosti a na druhé straně naše specificky československé podmínky realizace těchto přijatých koaličních povinností, jakož i naše „nekoaliční“, tedy ryze národní zájmy a cíle, včetně podmínek jejich respektování a uplatnění v celkovém životě naší současně společnosti a jmenovitě i v obsahu naší státní vojenské doktríny.

Rozbory těchto otázek spadají do sféry poznávací funkce společenských věd, především politických a ekonomických, přičemž samozřejmě není možné se vyhýbat ani jejich vojenskovědnímu posouzení. Každá z těchto vědních oblastí posuzuje a zkoumá uvažovanou problematiku ze svého specifického hlediska a svými specifickými metodami.

Další skupinou problémů, jež by měly být předmětem diskuse ve Vojenské mysl, jsou soudobé prostředky a formy politiky při prosazování politických cílů státu obecně a Československa jako malého státu a člena koalice států Varšavské smlouvy konkrétně.

Bylo by jistě velmi účelné ujasnit v diskusi specifické i společné vlastnosti nejzávažnějších forem realizace cílů politiky soudobých států a koalicí: ideologického

a ekonomického zápasu, diplomatického boje apod., vedle nejextrémnější formy realizace těchto cílů v naší současnosti — vedle ozbrojeného zápasu.

Zejména bychom měli teoreticky propracovat reálné možnosti malého Československa při aktivní i pasivní účasti při řešení rozporů koexistence kapitalismu a socialismu, nebo přesněji řečeno ve „studené válce“ mezi kapitalistickým a socialistickým světem. Zároveň ujasnit naše internacionální povinnosti v tomto směru i naše možnosti jejich plnění a zejména pak hranice, jejichž překročení by mohlo ohrozit politickou nebo ekonomickou základnu existence našich národů a našeho státu.

K těmto otázkám by měli formulovat své závěry i vědečtí pracovníci nejen vojenské, ale i mimoarmádní, státní vědecké základny. V tomto směru, při získávání spolupráce mimoarmádních vědců a odborníků v diskusi, měla by prokázat svou připravenost a pohotovost především i redakce a redakční rada Vojenské mysli.

I když nikterak nelze pochybovat o závažnosti politické a ekonomické problematiky v diskusi, přece jen — mimo jiné i vzhledem k charakteru a předurčení Vojenské mysli jako vojenskovědecké tribuny našich ozbrojených sil — je nejzávažnější oblastí diskuse vojenskovědní problematika přípravy a případné realizace účasti Československa ve válce. Bylo by jistě záslužné podnítit rozpracování a prodiskutování vojenskovědní charakteristiky jednotlivých variant potenciální války, nikoli ovšem jen v obecné úrovni z hlediska jaderných velmocí, ale z hlediska konkrétní československé účasti v nich: rozebrat a diskutovat tedy k otázkám potenciální účasti Československa ve válce dlouhodobé i ve válce krátkodobé, ve válce světové, evropské, či jinak lokálně vymezené, ve válce jaderné zahájené globálními jadernými údery jaderných velmocí, ve válce vedené s omezeným použitím těchto zbraní, či ve válce vedené pouze klasickými zbraněmi...

V této souvislosti bude jistě nutné vyrovnat se v diskusi se současnými názory na naše ekonomické a lidské možnosti zabezpečení dlouhodobé nebo jen krátkodobé účasti Československa v případné dlouhodobé válce. V diskusi bude i účelné upřesnit naše názory na pojetí „počátečního období“ jednotlivých typů potenciálních válek a specifikovat vojenské aspekty podmínek a možností přerůstání konvenční války ve střední Evropě ve válku světovou a jadernou.

Velmi závažnou skupinou problémů, jež by měla tvořit jádro druhé etapy diskuse o československé státní vojenské doktríně, je problematika československého obranného systému. Jsou to otázky organizace a fungování řízení státu za války, otázky základního členění našich ozbrojených sil na polní vojska a na systém teritoriální obrany, otázky organizačních principů výstavby našich ozbrojených sil jako profesionální armády, nebo jako rámcové kádrové armády s periodickým doplňováním vojáků základní služby a vojáků v záloze anebo jako národní, všelidové milice např. u jednotek teritoriální obrany atd. Tyto a ještě další otázky by měly dnes zaujmout prvořadé místo v teoretické a publicistické práci naší vojenské inteligence, protože právě v této problematice je možno a nutno respektovat československá specifika, má-li být obsah československé státní vojenské doktríny adekvátním vyjádřením československých zájmů, československých možností a československých nezbytností. Zejména tedy v této obsahové oblasti jsou nezbytné naše teoretické práce, naše rozborů a úvahy, aby byla vytvořena teoretická základna, z níž by mohly čerpat koncepční orgány našeho státního aparátu při výběru optimálních variant návrhu doktrinární realizace uvedených problémů v životě našeho státu.

Jistě není možné být i jen vyjmenovat v krátkém článku všechny otázky, jež by měly být u nás nově vědecky rozpracovány... Bylo by proto zcela určitě chybné chtít omezit teoretickou diskusi o obsahových otázkách naší československé státní vojenské doktríny jen na otázky a problémy, jež jsem v tomto článku mohl uvést.